

ВОВЕД: Неметалните сировини се користат во градежништвото, хемиската, фармацевтската, текстилната, индустријата за стакло и други индустриски гранки. Од неметалните сировини во нашата земја се среќаваат: цементен лапорец, глина, дијатомејска земја, фелспати, талк, гипс, кварц, кварцен песок, опалит, доломит, мермер, варовници, травертин, магнезит, момирок, графит, базалт, песок, чакал и др.

Цементен лапорец: Се појавува на неколку локации, но најголеми резерви од **50 милиони тони** има во локалитетот кај селото **Усје** кај **Скопје**. Од **1957** година работи и фабриката за цемент „**Усје**“ во **Скопје** како важен објект на градежната индустрија.

Глини: Ги има речиси во сите котлини. Од нивните физички својства зависи и нивната индустриска примена.

- Глините со **повеќе премиси** се користат во **туларската индустрија**, за производство на **тули** и **керамиди**.

Од поголемите капацитети се оделуваат Фабриците за тули и керамици „**Киро Кучук**“ од **Велес**, „**КИС**“ од **Скопје** итн.

- Висококвалитетните **каолински** или **илитни глини** се користат за производство на порцелан, електропорцелан и фина керамика.

Овие глини се јавуваат во околината на **Велес** кај селото **Теово**, во околината на **Кичево** кај селото **Вранештица**, околоната на **Пехчево**, **Охридско** кај селото **Велгошти**, потоа **Скопско** кај селото **Говрлево** итн.

Позната е Фабриката за порцелан, керамички производи и керамички плочки „**Порцеланка** (поранешен „Борис Кидрич“) од **Велес**.

- Глините со **висока огноотпорност** се користат за **шамот** и др. огноотпорни материјали. За оваа намена особено се користи **халузитот**.

Познато лежиште на халузит има кај селото **Градешница-Битолско**, **Мариово** и др.

- **Бентонитските глини** или меѓу народот познати под името **ума** се јавуваат на повеќе места, но најзначајни се лежиштата кај селата **Гиновце** и **Ранковце** во **Славишко Поле-Кривоаланечко**.

- Примена: во боењето на ткаенините, се користи за пречистување на маслото за јадење, нафтата, потоа во индустријата за сапуни, боја, гума, во фармацевтската и во хемиската индустрија итн.

- Во с. **Гиновци** работи рудник за производство на бентонитски глини „**Бентомак**“.

Дијатомејска земја: е составена од микроорганизм дијатомеи од силициумови лушпи и сл.

- Најголеми лежишта се наоѓаат помеѓу селата **Манастир**, **Бешиште**, **Зовиќ** во **Мариово**, и кај селото **Дисан-Неготинско**.

- Примена: Како огноотпорен материјал се користи како термоизолатор, за полирање на предмети, како филтерски материјал, за пречистување на шеќер, вино, овошни сокови, сирупи, масла и др.

- Се преработува во фабриката „**Партизан**“ во **Прилеп**.

Фелспати: Се појавуваат во вид на **калиумски** и **натриумски фелспати**.

- Калиумските фелспати најмногу ги има во **Мариово** и на **Селечка Планина**. Се преработуваат во Фабриката „Партизан“ во **Прилеп**.
- Натриумските фелспати најмногу ги има во лежиштето „**Амзали**“ кај селото **Дрвош** на планината **Огражден**. Се преработуваат во Фабриката „**Огржден**“ во **Струмица**. Овие фелспати се применуваат во порцеланската и стакларската индустрија.

Талк: се наоѓа во **Кесендре-Кавадаречко** и **Извор-Велешко**. Талкот има својство да **апсорбира маснотии** и широко се применува во керамичката, текстилната, хемиската, козметичката и во др. индустриски гранки.

Гипс: Го има по долината на реката **Радика**. Гипсот се јавува во вид на алабастер, кристален гипс и анхидрит.

- Овие неметали ги преработува Фабриката за гипс „**КНАУФ**“ во **Дедар**. Гипсот има примена во градежништвото, во керамичката и порцеланската индустрија, во индустријата за цемент, фармацевската индустрија, медицината итн.

Кварц: Се појавува во вид на **кристален кварц**, **жичен кварц**, **кварцен песок** и **кварцит**

- Кристалниот кварц го има кај селото **Митрашинци-Беровско**.
- Кварцниот песок во околината на селото **Долно Соње** и кај **Маркова Река-Скопско**. Тој има широка примена во индустријата за **стакло**. За таа цел е изградена **Фабрика за стакло во Скопје**.
- Кварцити: најголеми лежишта има во околината на **Гостивар**, каде е изградена **Фабрика за силико-опеки „Силика“-Гостивар**.
- Во околината на **Кратово** се наоѓаат таканаречени **силекс-кварцити** кои се користат за добивање на **кугли**, кој се неопходни во индустријата за мелење на тврди метали.
- Од кварцитите позначајни се и **опалитот** и **опалската дреча**, кои се јавуваат кај **с.Бељаковце-Кумановско** и **с.Спанчево-Кочанско**.

Мермер: Се експлоатира само **Прилепско**, **Гостиварско** и **Кичевско**.

- Во Прилепско познати се рудниците: „**Сивец**“, „**Плетвар**“, „**Дебреште**“ и „**Беловодице**“
- Во Гостиварско познати се рудниците: „**Бањица**“ и „**Падалиште**“
- Во Кичевско познати се рудниците: „**Миокази**“, „**Пласница**“ и „**Цер**“
- Големи резерви на мермер има кај селото **Мрзен-Кавадаречко**.

Варовници: Познат рудник на варовник е „**Бањани**“ кај селото **Бањани-Скопско**, додека фабрика за вар се наоѓа во **Велес**.

Травертин: Го има кај **Липково-Кумановско**, селото **Кучково-Скопско** (каде има и рудник, **Велмеј-Охридско** и др. места.

Осиданати неметални суровини: **доломит** (планината Сува Гора, околината на Гостивар и Прилеп), **мермерен оникс** (кај Тетово с.Палчиште и Лешок, кај с.Богословец-Светиниколско, кај с.Бешиште-Мариовско), **азбест** (с.Богословец-Светиниколско), **дистан** (Селечка Планина), **момирок**, **графитни шкрилци**, **лискун**, **украсен камен**, **гранит**, **габро**, **андезит**, **туф**, **дигор** итн.